

תלמוד בבלי – מסכת בכורות

פרק שלישי - הלוקח בהמה

עריכה: אבי גורמן

[יט ע"ב]

מתני':

הלוקח בהמה מן העובד כוכבים, ואינו יודע אם ביכרה אם לא ביכרה –
רבי ישמעאל אומר:

עז בת שנתה - ודאי לכהן, מכאן ואילך – ספק; רחל בת שתיים - ודאי לכהן,
מכאן ואילך – ספק; פרה וחמור בנות שלש - ודאי לכהן, מכאן ואילך – ספק.
אמר לו רבי עקיבא:

אילו בוולד בלבד הבהמה נפטרת, כדבריה. אלא אמרו סימן הוולד בבהמה
דקה – טינוף, ובגסה – שיליא, ובאשה - שפיר ושיליא!
זה הכלל: כל שידוע שביכרה - אין כאן לכהן כלום, וכל שלא ביכרה - הרי זה
לכהן, ואם ספק - יאכל במומו לבעלים.

גמ':

מיכן ואילך - אמאי ספק? - הלך אחר רוב בהמות, ורוב בהמות מתעברות ויולדות
בתוך שנתן נינהו, והא ודאי מילד אוליד!! - לימא רבי ישמעאל כר' מאיר ס"ל, דחייש
למיעוטא?

אפי' תימא - רבנן. כי אזלי בתר רובא - ברובא דאיתיה קמן, כגון תשע חנויות
וסנהדרין. אבל רובא דליתיה קמן - לא אזלי רבנן בתר רובא.
והא - קטן וקטנה - דרובא דליתיה קמן, וקאזלי רבנן בתר רובא!
(דתנן) [דתניא]:

קטן וקטנה - לא חולצין ולא מייבמין - דברי רבי מאיר.
אמרו לו: יפה אמרת - שאין חולצין, "איש" כתוב בפרשה ומקשינן אשה לאיש.
מה טעם אין מייבמין?!

אמר להם: קטן - שמא ימצא סריס, קטנה - שמא תמצא איילונית, ונמצאו פוגעין בערוה.

- ורבנן: זיל בתר (רובא) [רוב] קטנים, ורוב קטנים - לאו סריסים נינהו. זיל בתר [רוב] קטנות, ורוב קטנות - לאו איילונית נינהו!

אלא, אמר רבא [כ ע"א]: מחוורתא - ר' ישמעאל כרבי מאיר סבירא ליה, דחייש למיעוטא.

רבינא אמר: אפילו תימא רבנן. כי אזלי רבנן בתר רובא - ברובא דלא תלי במעשה, אבל רובא דתלי במעשה - לא.

ת"ר:

עז בת שנתה - ודאי לכהן. מיכן ולהלן - ספק; רחל בת שתיים - ודאי לכהן. מיכן ולהלן - ספק; פרה בת שלש - ודאי לכהן. מיכן ולהלן - ספק; חמורה - כפרה. ר' יוסי ברבי יהודה אומר: חמורה בת ארבע שנים. - עד כאן דברי רבי ישמעאל.

כשנאמרו דברים לפני רבי יהושע, אמר להן: צאו אמרו לו לר' ישמעאל - טעית. אילו בוולד בלבד הבהמה נפטרת - היה כדברך. אלא, סימן הוולד בבהמה דקה - טינוף, ובגסה - שליא, ובאשה - שפיר ושליא.

ואני, אין אני אומר כן, אלא: עז שטינפה, בת ששה - יולדת בתוך שנתה; רחל שטינפה, בת שנתה - יולדת בתוך שתיים.

אמר ר' עקיבא: אני לא באתי לידי מדה זו. אלא: כל שידוע שביכרה - אין כאן לכהן כלום; וכל שלא ביכרה - הרי זו לכהן; ספק - יאכל במומו לבעלים.

במאי קמיפלגי ר' ישמעאל ור' יהושע?

לימא, בטינוף פוטר קמיפלגי: רבי ישמעאל סבר - טינוף אינו פוטר, ורבי יהושע סבר - טינוף פוטר.

אי דחזינן דטינוף - דכולי עלמא לא פליגי דטינוף פוטר. והכא, בחוששין לטינוף - קא מיפלגי: רבי ישמעאל סבר - אין חוששין לטינוף, ור' יהושע סבר - חוששין לטינוף.

ולא חייש? והאמר רבא: מחוורתא רבי ישמעאל - כר"מ ס"ל, דחייש למיעוט!?

כי חייש - לחומרא. לקולא - לא חייש.

ואיבעית אימא : בין לקולא בין לחומרא – חייש. והכא, במטנפת וחוזרת ויולדת בתוך שנתה קמיפלגי : דרבי ישמעאל סבר - מטנפת אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה, והא מדאוליד - ודאי לא טניף. ור' יהושע סבר - מטנפת חוזרת ויולדת בתוך שנתה.

ואני, איני אומר כן, אלא : עז שטינפה, בת ששה - יולדת תוך שנתה ; רחל שטינפה, בת שנתה - יולדת בתוך שנים.

מאי איכא בין גמריה לסבריה?

שטינפה בסוף ששה - ואיכא בינייהו דזעירי. דאמר זעירי : אין טינוף פחות משלשים יום. לגמריה - אית ליה דזעירי, לסבריה - לית ליה דזעירי.

ואיבעית אימא : דכולי עלמא - אית להו דזעירי, והכא ביולדת למקוטעין – קמיפלגי [כ ע"ב] : לגמריה - לא אמרינן יולדת למקוטעין, לסבריה - אמרינן יולדת למקוטעין.

ואיבעית אימא : לא אמרינן יולדת, והכא במקצת היום ככולו – קמיפלגי : לסבריה - אמרינן מקצת היום ככולו, לגמריה - לא אמרינן מקצת היום ככולו.

אמר ר' עקיבא : אני לא באתי לידי מדה זו, אלא : כל שידוע כו' :

מאי איכא בין ר' עקיבא לר' יהושע?

אמר ר' חנינא מסורא : חלב פוטר איכא בינייהו. ר' עקיבא סבר - חלב פוטר. הלך אחר רוב בהמות, ורוב בהמות - אין חולבות אלא אם כן יולדות. ור' יהושע סבר - הא איכא מיעוטא דחולבות, אע"פ שאין יולדות.

ומי חייש ר' יהושע למיעוט? – והתנן : היתה לה חמותה - אינה חוששת. יצאה מליאה – חוששת. ר' יהושע אומר : אינה חוששת. ואמרינן : מאי טעמא דר' יהושע? - קסבר רוב מעוברות יולדות ומיעוט מפילות, וכל היולדות - מחצה זכרים ומחצה נקבות. סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות, והוו להו זכרים - מיעוטא, ולמיעוטא - לא חיישינן!!

אלא – איפוך.

והתניא : חלב פוטר - דברי ר' יהושע. רבי עקיבא אומר : חלב אינו פוטר.

ת"ר :

גדייה שילדה שלש בנות, וכל בנותיה ילדו שלש שלש, כולן נכנסות לדיר להתעשר.

א"ר שמעון: אני ראיתי שעשרה בתוך שנתה.

למה לי למיתני - שלש שלש? תוליד חד מינייהו – תלת, ואינך - תרתי תרתי?

אידי דאיכא חדא - דלא סגיא בלא שלש, תנא כולהו - דילדו שלש שלש.

ולמה לי למיתני שלש כלל? לילדו כולהו תרתי, ותיחדר איחי ותוליד בהדיה [כא ע"א]

- לימא קסבר מטנפת אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה?

אם תימצי לומר מטנפת - חוזרת ויולדת בתוך שנתה, יולדת - ודאי אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה.

אמר רבי שמעון: אני ראיתי גדייה כו':

מאי איכא בין תנא קמא לרבי שמעון?

איכא בינייהו: דזעירי. תנא קמא - אית ליה דזעירי, ור' שמעון - לית ליה דזעירי.

ואיבעית אימא: דכולי עלמא - אית להו דזעירי. והכא, ביולדת למקוטעין - קא מיפלגי. לתנא קמא - אינה יולדת למקוטעין, לרבי שמעון - יולדת.

ואיבעית אימא: דכולי עלמא - אינה יולדת למקוטעין. והכא, במקצת היום ככולו - קמיפלגי. לתנא קמא - לא אמרינן מקצת היום ככולו. לרבי שמעון - אמרי' מקצת היום ככולו.

ואב"א: דכ"ע - אמרינן מקצת היום ככולו. והכא, במחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר - קמיפלגי. [כא ע"ב]

והתניא:

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר, והרי (הן) [הוא] כבכור: מה בכור - קדוש לפני זמנו, וקרב לאחר זמנו. אף מחוסר זמן - קדוש לפני זמנו, וקרב לאחר זמנו.

ואדיליף מבכור, ניליף מקדשים?

מסתברא מבכור הוה ליה למילף, שכן - גואל, מוס, תמורת, אכילה.

אדרבה, מקדשים הוה ליה למילף, שכן - זכר, קדוש, במתנות, פשוט!:

אלא, רבי שמעון העברה העברה - גמיר.

היכי דמי - טינוף?

אמר רבא : כדאמרי רעותא דצלתא - אצר חיותא.

ושמואל אמר : בעבועי דדמא.

וצריך להראותו לחכם.

חכם - מנא ידע?

אמר רב פפא : רועה חכם.

אמר רב חסדא : הרי אמרו - יצירת הוולד באשה ארבעים יום.

בעי רב חסדא : בבהמה – בכמה?

אמר ליה רב פפא לאביי : לאו היינו דזעירי, דאמר זעירי : אין טינוף פחות משלשים יום?

ההוא – לקבל, איתמר.

מצינו - לוקח מעובד כוכבים. לוקח מישראל – מאי?

אמר רב : בכור ודאי. דאם איתא דבכרה, אישתבוחי הוה מישתבח ליה.

ושמואל אמר : בכור ספק. סבר - לשחיטה קא בעי ליה.

ורבי יוחנן אמר : חולין ודאין. מאי טעמא? - אם איתא דלא בכרה, כיון דאיכא איסורא - אודועי הוה מודע ליה.

תניא כוותיה דרבי יוחנן, דאמר חולין : אם לא הודיעו - הולך ושוחט ואינו נמנע.

לימא - תיהוי תיובתא דרב ושמואל?

התם - במוכר תליא מילתא, הכא - בלוקח תליא מילתא.

מתני' :

רבי אליעזר בן יעקב אומר : בהמה גסה ששפעה חררת דם - הרי זו תקבר, ופטורה מן הבכורה.

גמ':

תני רבי חייא: אינה מטמאה, לא במגע ולא במשא.

ומאחר דאינה מטמאה לא במגע ולא במשא - אמאי תקבר? [כב ע"א]

כדי לפרסמה שנפטרה מן הבכורה.

למימרא דולד מעליא הוא? - ואמאי אין מטמא, לא במגע ולא במשא?

אמר רבי יוחנן: משום ביטול ברוב - נגעו בה.

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה. דאמר ר' יוחנן: רבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון - אמרו דבר אחד:

רבי אליעזר בן יעקב - הא דאמרן.

ר' שמעון - מאי היא? - דתנן:

השליא בבית - הבית טמא. לא שהשליא ולד, אלא שאין שליא בלא ולד.

רבי שמעון אומר: ולד נימוק, עד שלא יצא.

תנן התם: אין לנפלים פתיחת הקבר, עד שיעגילו ראש כפיקה.

מאי - כפיקה?

אמר רב הונא: כפיקה של צמר.

אמר ליה חייא בר רב לרב הונא: רבי, פריש: של שתי, או של ערב?

אמר ליה: תניא -

פיקה של שתי - דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר: של ערב.

רבי אליעזר ברבי צדוק אומר: משיראו טפיפיות.

מאי טפיפיות?

אמר רב יהודה אמר שמואל, משום ר' אליעזר ברבי צדוק: כך היו מפרשין בירושלים - כפרידה שכורעת להטיל מימיה, ונראית פיקה מתוך פיקה.

אמר רב הונא: שמעתי שתי פיקות: אחת - של שתי, ואחת - של ערב, ואין לי לפרש.
כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: שלש פיקות שמעתי: אחת - של שתי, ואחת - של
ערב, ואחת - של פיקה גדולה של סקאין. ואין לי לפרש.

כי אתא רבין, פירשה משמיה דרבי יוחנן:

של אשה - כשל שתי;

של בהמה - כשל ערב;

פיקה גדולה של סקאין, כדתנן: גוש הבא מבית הפרס מארץ העמים - שיעורו
כפיקה גדולה של סקאין, שהוא כחותם המרצופין, וישנו בצד העליון של
מגופת החבית הלחמית.

אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה:

הלוקח ציר מעם הארץ - משיקו במים, וטהור.

ממה נפשך: אי מיא רובא נינהו - כיון דעביד להו השקה, טהרי להו. ואי רובא
ציר נינהו - ציר לא בר קבולי טומאה הוא. מאי איכא - משום הנך מיעוטא
דמיא? - הנך בטלו להו ברובא.

אמר רבי ירמיה: לא שנו - אלא לטבול בהן פיתו. אבל לקדירה – לא, מצא מין את
מינו וניעור.

יתיב רב דימי וקאמר להא שמעתא. אמר ליה אביי: וכי טומאה שבטלה, חזרה
וניעורה?

א"ל: ואת לא תסברא? – והתנן:

סאה תרומה טמאה שנפלה [כב ע"ב] למאה חולין טהורין –

רבי אליעזר אומר: תירום ותרקב. שאני אומר: היא סאה שנפלה, היא סאה
שעלתה.

וחכמים אומרים: תעלה ותיאכל ניקודים או קליות, או תילוש במי פירות, או
תתחלק לעיסות, ובלבד שלא יהא במקום אחד כביצה.

- ותני עלה: אותן חולין, [כג ע"א] לר' אליעזר - מה תהא עליהן? - יאכלו נקודין
או קליות, או ילושו במי פירות, או תתחלק לעיסות - ובלבד שלא יהא כביצה
במקום אחד.

ואמר עולא: מה טעם? - גזירה שמא יביא קב חולין טמאים ממקום אחר, וקב
ועוד ממין זה, סבר איבטלינהו ברובא, וכיון דאיכא האי משהו - מצא מין את
מינו וניעור!

א"ל: אם טומאה - עוררת טומאה, טהרה - עוררת טומאה!?

איתיביה:

אפר כשר שנתערב באפר מקלה - הולכין אחר הרוב לטמא.

- ואי רובא אפר מקלה הוא, לא מטמא.

ואי אמרת - טומאה כמאן דאיתיה דמי, נהי דבמגע לא מטמא, לטמא במשא!?

הא איתמר עלה - אמר ר' יוסי ברבי חנינא: טהור מלטמא במגע, אבל מטמא במשא.

והאמר רב חסדא:

נבילה בטילה בשחוטה, שאי אפשר (לנבילה שתיעשה שחוטה) [לשחוטה
שתיעשה נבילה].

- נהי דבמגע לא מטמא, לטמא במשא?

א"ל: אתון בדרב חסדא מתניתו לה, אנן בדרי' חייא מתנינן לה:

תני ר' חייא:

נבילה ושחוטה - בטילות זו בזו.

ואיתמר עלה: אמר ר' יוסי ברבי חנינא: טהור מלטמא במגע, אבל מטמא
במשא.

והא דתנן:

רבי אליעזר בן יעקב אומר: בהמה גסה ששפעה חררת דם, הרי זו תקבר - ונפטרה מן
הבכורה.

ותני רבי חייא: אינה מטמאה - לא במגע ולא במשא.

- אמאי? - דנהי במגע לא מטמא, תטמא במשא!?

אישתיק.

דלמא, (ודאי) שאני הכא - דהויא לה טומאה סרוחה.

הניחא לבר פדא – דאמר: טומאה חמורה - עד לגר, וטומאה קלה - עד לכלב. - הא לא חזיא לגר.

אלא לר' יוחנן – דאמר: [כג ע"ב] אחת זו ואחת זו - עד לכלב, הא חזיא לכלב?! קשיא.

גופא:

בר פדא אמר: טומאה חמורה - עד לגר, וטומאה קלה - עד לכלב.

ורבי יוחנן אמר: אחת זו ואחת זו - עד לכלב.

מ"ט - דבר פדא?

דכתיב: (דברים יד, כא) "לא תאכלו כל נבלה לגר וגו'": הראויה לגר - קרויה נבילה, ושאינה ראויה לגר - אינה קרויה נבילה.

ואידך: למעוטי - היכא דהסריחה מעיקרא.

ואידך: הסריחה מעיקרא - לא צריכא קרא למעוטי, עפרא בעלמא הוא.

תנן: רבי אליעזר בן יעקב אומר: בהמה גסה ששפעה חררת דם, הרי זו תקבר - ונפטרת מן הבכורה.

ותני ר' חייא: אינה מטמאה - לא במגע ולא במשא.

ואמר ר' יוחנן: משום ביטול ברוב נגעו בה.

- מאי איריא משום ביטול ברוב, תיפוק לי דלא איתחזי כלל?

הא נמי איתחזי מעיקרא - אגב אימיה.

תנן התם: ר' אליעזר בן יעקב אומר: ציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהוא – טמא.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: זאת אומרת - נחשדו עמי הארץ לערב מחצה בציר.

ולמה לי מחצה, אפילו בציר ממחצה נמי, והני משהו - הוה ליה פלגא, ופלגא לא בטיל?

אימא : עד מחצה.

איבעית אימא : טומאת עם הארץ – דרבנן, טומאת משקין – דרבנן. ברובא - גזרו רבנן, בפלגא ופלגא - לא גזרו בה רבנן.

מתני' :

רשב"ג אומר : הלוקח בהמה מניקה מן העובד כוכבים, אין חוששין שמא בנה של אחרת.

היה נכנס לתוך עדרו, וראה את המבכירות מניקות ושאינן מבכירות מניקות, אין חוששין שמא בנה של זו בא לו אצל זו או שמא בנה של זו בא לו אצל זו.

גמ' :

אמר רב נחמן משמיה דרב : הלכתא בכוליה פירקין, בר מפלוגתא.

אמר רב ששת :

אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא!

אהיאי?

אילימא ארישא? - מפליגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא.

אלא אדרבי אליעזר בן יעקב? - משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי.

אלא אדרבן שמעון בן גמליאל? - מפלג פליג בברייתא.

אלא אדרבי יוסי בן המשולם? - הא אמר רב חדא זימנא, דאמר רב : הלכתא כרבי יוסי בן המשולם.

אלא אשער בעל מוס? - מיפלג פליגי עקביא בן מהללאל ורבנן!

לעולם, אדרבן שמעון בן גמליאל, והא קמ"ל - דברייתא לא פלוגתא היא.

וכיון דאמר רב - הלכתא בכוליה פירקין בר מפלוגתא, [כד ע"א] הלכה כרבי יוסי בן המשולם - למה לי?

אי אמר - הלכתא דכוליה פירקין ולא אמר הלכתא כר' יוסי בן המשולם, הוה אמינא אדרבי יוסי בן המשולם קאי, ומאי בכוליה פירקין - דר' יוסי תרתי אמר, ופלוגתא

דברייתא - פלוגתא היא. אשמעינן - הלכה כר' יוסי, לאשמועינן - דאדרבן שמעון בן גמליאל קאי, ופלוגתא דברייתא - לאו פלוגתא היא.

מאי ברייתא?

דתניא:

הלוקח בהמה מניקה מן העובד כוכבים, הבא אחריו - בכור מספק, מפני שמרחמת אע"פ שאינה יולדת.

רשב"ג אומר: דבר בחזקתו.

וכן היה רשב"ג אומר: הנכנס לתוך עדרו בלילה וראה כעשר כחמש עשרה מבכירות ושאינן מבכירות יולדות, למחר השכים ומצא - זכרים תלויות בשאין מבכירות, ונקבות תלויות במבכירות - אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו.

איבעיא להו:

דבר בחזקתו דקאמר רשב"ג - דאינה מרחמת אלא אם כן יולדת, הא היכא דאוליד - חיישינן לרחומי, או דלמא - דידה מרחמא, דלא דידה לא מרחמא ליה?

למאי נפקא מינה?

למלקא עלה משום אותו ואת בנו: אי אמרת דידה מרחמא דלא דידה לא מרחמא – לקי. ואי אמרת דלא דידה נמי מרחמא - לא לקי.

מאי?

ת"ש:

רשב"ג אומר: הלוקח בהמה מן העובד כוכבים, אינו חושש שמא בנה של אחרת היה!

מי קתני - "הוא", "היה" – קתני, ה"ק: אינו חושש שמא בנה של אחרת, אלא א"כ היה לה ולד מעיקרא.

ת"ש:

נכנס בתוך עדרו וראה את המבכירות מניקות, ואת שאינן מבכירות מניקות, אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו, או שמא בנה של זו בא לו אצל זו.

- אמאי? ליחוש דלמא רחומי רחים?

במקום דידה - לא שבקא דידה ומרחמא דלא דידה.

ת"ש :

דבר בחזקתו [וכן] כו'

- מאי לאו, רישא - דומיא דסיפא, מה סיפא - ודאי דידה, אף רישא - ודאי דידה?

מידי איריא? - האי כדאיתא והאי כדאיתא.

ומאי "וכן" - אפטורה דבכורה.

ארבב"ח אר"י :

ראה חזיר שכרוך אחר רחל - פטורה מן הבכורה, ואסור באכילה - ([הושע י](#), [יב](#)) "עד יבא ויורה צדק לכס".

פטור מן הבכורה – כמאן? כרשב"ג.

ואסור באכילה – כרבנן?

ותו, אי כרבנן - מאי "עד יבא ויורה צדק לכס", עד שיודע לך דבר - מיבעי ליה!!
וכי תימא - מספקא ליה, אי הלכה כרשב"ג, אי כרבנן? - אי מספקא ליה, אמאי פטורה מן הבכורה?

ותו, מי מספקא ליה? - והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן : כל מקום ששנה רשב"ג במשנתו הלכה כמותו, חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה!!

לעולם - פשיטא ליה, הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. מיהו מספקא ליה : אי סבר רבן שמעון בן גמליאל - יולדת מרחמת, או אינה מרחמת.

אי הכי, עד דאשמעינן – חזיר, לישמעין - טלה ולמילקי עליה משום אותו ואת בנו?
חזיר איצטריכא ליה. דאי אשמעינן טלה, הוה אמינא, אם תמצא לומר דסבר יולדת מרחמא – דמינה, דלא מינה – לא. אשמעינן חזיר - (דמרחמת) ואפילו דלאו מינה נמי, דאיכא למימר - דלמא מרחמא.

והיינו דאמר רבי יוחנן : בעי [כד ע"ב] אחאי בריבי –

ראה חזיר שכרוך אחר רחל, מהו?

מאי קמיבעיא ליה?

אילימא – לבכורה, וקמיבעיא ליה: אי הלכתא כרשב"ג, אי הלכתא כרבנן?

תיבעי ליה – טלה!

כי קמיבעיא ליה – לבכורה, ואליאב דרבנן; לאכילה - ואליאב דרשב"ג:

לבכורה - ואפי' לרבנן דאמרי מרחמא, כי מרחמא - דמינה, דלא מינה – לא, או דלמא - דלא מינה נמי מרחמא?

לאכילה - ואפי' לרשב"ג: אם תמצא לומר סבר יולדת מרחמא – דמינה, דלאו מינה – לא, או דלמא - דלאו מינה נמי מרחמא?
תיקו.

מתני':

רבי יוסי בן המשולם אומר: השוחט את הבכור - עושה מקום בקופיץ מיכן ומיכן ותולש את השער, ובלבד שלא יזינו ממקומו.
וכן תולש את השער, לראות מקום מום.

גמ':

אמר רב: הלכה כרבי יוסי בן המשולם.

בעו מיניה מרב הונא:

כנגדו ביו"ט - מהו?

טעמא דרבי יוסי בן המשולם, משום דקסבר - תולש לאו היינו גוזז, וביום טוב אסור דהוה ליה עוקר דבר מגידולו. או דלמא - בעלמא סבר רבי יוסי בן המשולם תולש - היינו גוזז, והיינו טעמא דשרי - דהוה ליה דבר שאין מתכוין, וביו"ט - דבר שאין מתכוין מותר?

אמר להו זילו: שיילוה לרב חננאל - אי אמר הלכה כרבי יוסי בן המשולם, איפשוט לכו.

אתו שיילוה.

אמר להו: הכי אמר רב: הלכה כרבי יוסי בן המשולם.
אתו לקמיה דרב הונא, אמר להו: כנגדו ביום טוב – מותר.
איתמר נמי: אמר רב חנניה בר שלמיא משמיה דרב: כנגדו ביום טוב [כה ע"א] -
מותר.

ומי אמר רב הכי?
- והא אמר רב חייא בר אשי משמיה דרב: מסוכריא דנזייתא - אסור להדוקיה ביומא
טבא?
בההיא - אפי' ר' שמעון מודה. דאביי ורבא דאמרי תרוייהו: מודה ר"ש - בפסיק
רישיה ולא ימות.
והא אמר רב חייא בר אשי אמר רב: הלכה כר' יהודה; ורב חנן בר אמי אמר שמואל:
הלכה כר"ש? ורב חייא בר אבין מתני בלא גברי: רב אמר - הלכה כרבי יהודה;
ושמואל אמר - הלכה כרבי שמעון?
אלא, לעולם סבר רב - דבר שאין מתכוין אסור. ותולש - לאו היינו גוזז. וביום טוב
היינו טעמא דשרי - דהוה ליה עוקר דבר מגידולו כלאחר יד.
ותולש לאו היינו גוזז? והתניא:
התולש את הכנף, והקוטמו, והמורטו - חייב שלש חטאות.
- ואמר ר"ל: תולש - חייב משום גוזז; קוטם - חייב משום מחתך; ממרט -
חייב משום ממחק?
שאני כנף - דהיינו אורחיה.

ומדבר - סבר כר' יוסי בן המשולם, ר' יוסי בן המשולם - סבר לה כרב.
וסבר ר' יוסי בן המשולם - דבר שאין מתכוין אסור? – והתניא:
שתי שערות, עיקרן מאדים וראשן משחיר –
ר' יוסי בן המשולם אומר: גוזז במספרים ואינו חושש?
שאני פרה - דלאו בת גיזה היא.

והתניא: (דברים טו, יט) "לא תעבוד בבכור שורך, ולא תגוז בכור צאנך": ואין לי אלא - שור בעבודה וצאן בגיזה, מניין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה? - ת"ל: "לא תעבוד" "ולא תגוז"!!

אלא, שאני פרה - דקדשי בדק הבית היא.

והאמר רבי אלעזר: קדשי בדק הבית - אסורין בגיזה ועבודה?
מדרבנן.

והאיכא - איסורא דרבנן?

אלא, שאני פרה - דלא שכיחא.

וליחלה, ולפקה לחולין וליגזה, והדר ליקדשה?
דמיה יקרין.

וליעבד לה כדשמואל, דאמר שמואל: הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה - מחולל?

אימור דאמר שמואל - שחיללו, לכתחלה - מי אמר.

איבעית אימא: רב - סבר לה כר' יוסי בן המשולם, ור' יוסי בן המשולם - לא סבר לה כרב.

ותולש את השער, ובלבד שלא יזיזנו ממקומו:

אמר רב אשי אמר ריש לקיש: לא שנו - אלא ביד, אבל בכלי - אסור.

והקתני: עושה מקום בקופיץ מיכן ומיכן?

תני: לקופיץ.

וכן תולש את השער - לראות מום:

איבעיא להו: לכתחלה או דיעבד?

אמר רבי ירמיה: תא שמע:

צמר המסובך באוזן - ר' יוסי בן המשולם אומר: תולשו ומראה את מומו.

ש"מ לכתחלה - ש"מ.

אמר רב מרי: אף אנן נמי תנינא:

וכן התולש את השער לראות מקום מום.

- מאי "וכן"? – אילימא, שלא יזיזו את מקומו? – השתא, ומה שוחט דשחיטתו מוכחת עליו - לא יזיזנו, לראות מקום מום – מיבעיא?

אלא לאו – אתולש.

שמע מינה לכתחלה - ש"מ.

מתני':

שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון, ואחר כך שחטו –

עקביא בן מהללאל – מתיר; [כה ע"ב]

וחכמים – אוסרין.

- דברי ר' יהודה.

אמר לו ר' יוסי: לא בזה התיר עקביא בן מהללאל. אלא, שער בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך מת - בזה עקביא בן מהללאל מתיר, וחכמים אוסרין.

צמר המדולדל בבכור –

את שנראה עם הגיזה – מותר, ואת שאינו נראה עם הגיזה – אסור.

גמ':

מכלל דאסר? - השתא במת - שרי, שחטו – מיבעיא?

אלא, לא בזה התיר עקביא, וחכמים אוסרין. שחטו - דברי הכל שרי. כי פליגי – במת.

אמר רבי אסי, אמר ריש לקיש:

מחלוקת - בשהתירו מומחה. דמר סבר - גזרינן דלמא אתי לשהוייה, ומר סבר - לא גזרינן.

אבל, לא התירו מומחה - דברי הכל אסור.

מתיב רב ששת:

בעלי מומין אוסרין בכ"ש ;

ורבי יוסי אומר : יבקר.

- והוינן בה : מאי יבקר?

אלימא - דבעל מום הוא ולישקליה, מכלל דתנא קמא אמר לא(ו)?

[ו]אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא : הכא בגיזת בכור בעל מום עסקינן, שנתערבו בגיזי חולין. ומאן תנא קמא? - רבי יהודה היא, דאמר : נשחטו אסרי רבנן. ורבי יוסי לטעמיה, דאמר : נשחטו - שרו רבנן.

- וקתני "יבוקר". מאי יבוקר? - לאו אי מום קבוע אי מום עובר הוא, אף על גב שלא התירו מומחה!

אמר רבא : לא. "יבוקר", אי התירו מומחה - אין, ואי לא - לא.

כי סליק רבין, אמרה לשמעתא קמיה דרבי ירמיה.

אמר : בבלאי טפשאי. משום דיתבי בארעא דחשוכא, אמרי שמעתא דמחשכין. לא שמיע להו הא דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן :

מחלוקת - בשבדק ולא מצא. וקמיפלגי בפלוגתא דר"מ ורבנן, דתנן :

שהיה ר"מ אומר : כל דבר שהיה בחזקת טומאה, לעולם הוא בטומאתו עד שיתוודע הטומאה.

וחכמים אומרים : חופר עד שמגיע לסלע או לבתולה.

ר' אסי אמר רבי יוחנן : מחלוקת - כשבדק ומצא. וקמיפלגי בפלוגתא דרבי ור"ש בן גמליאל. דתניא :

שדה שאבד בה קבר, נכנס בתוכה - טמא.

נמצא בתוכה קבר, נכנס לתוכה - טהור. שאני אומר : הוא קבר שאבד, הוא קבר שנמצא - דברי רבי.

רבן שמעון בן גמליאל אומר : תיבדק כל השדה כולה.

ור' אסי - מאי טעמא לא אמר כרבי חייא בר אבא?

אמר לך : בשלמא גבי טומאה - אימר בא עורב ונטלה, בא עכבר ונטלה. אלא הכא - בעל מום להיכא אזיל?!

ואידך : אימר - מום עובר הוה, ואיתסי.

ורבי חייא בר אבא - מאי טעמא לא אמר כר' אסי?

אמר לך : בשלמא שדה - דרכה למיקבר בה. כי היכי דקבר בה האי, קבר אינש אחרינא. אלא קדשים - כיון דבדקו לן וקיימי, דרכיהו למיפל בהו מומא?!

ואידך : אגב דמנגחי אהדדי, שכיח בהו מומא.

מיתיבי :

התולש צמר מבכור תם, אע"פ שנולד בו מום ושחטו – אסור.

- טעמא דתם, [כו ע"א] הא בעל מום – שרי, אע"פ שלא התירו מומחה!

תנא כל היכא דלא התירו מומחה - תם קרי ליה.

לימא כתנאי :

התולש צמר מבכור תם, אע"פ שנולד בו מום ושחטו – אסור.

בכור בעל מום שתלש ממנו ואח"כ מת, עקביא בן מהללאל – מתיר, וחכמים – אוסרים.

אמר רבי יהודה : לא בזה התיר עקביא בן מהללאל, אלא בשער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו - בזה עקביא בן מהללאל מתיר, וחכמים אוסרין.

אמר רבי יוסי : מודה אבא חלפתא בזה - שהוא מותר, אבל בייחוד אמרו חכמים יניחנו בחלון שמא יש תקוה. שחטו - דברי הכל מותר. מת - עקביא בן מהללאל מתיר, וחכמים אוסרים.

- ר' יוסי - היינו תנא קמא?!

אלא לאו, התירו מומחה - איכא בינייהו. דתנא קמא סבר : התירו מומחה – אין, ואי לא – לא. ואתא ר' יוסי למימר : אע"ג דלא התירו מומחה!

אמר רבא :

לא.

דכולי עלמא אי התירו מומחה – אין, אי לא התירו – לא. ושלש מחלוקת בדבר :

דת"ק סבר : פליגי במת, והוא הדין לשחטו. והאי דקמיפלגי במת - להודיעך כחו דעקביא.

ור' יהודה סבר : במת - דברי הכל אסור. כי פליגי – בשחטו.

ואתא ר' יוסי למימר : בשחטו - דברי הכל מותר. כי פליגי – במת.

אמר רב נחמן : הלכה כרבי יהודה, הואיל ותנן בבחירתא כוותיה. דתנן :

שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון, ואחר כך שחטו –

עקביא בן מהללאל – מתיר, וחכמים – אוסרין.

אמר רב נחמן בר יצחק :

מתניתין נמי דיקא –

דתנן :

צמר המדולדל בבכור, את שנראה עם הגיזה – מותר, ואת שאינו נראה – אסור.

- מני?

אילימא ר' יוסי, ובמאי? - אילימא בשחטו - בין עקביא בין רבנן אידי ואידי משרא שרי! ואלא במת, ואי רבנן - אידי ואידי מיסר אסרי, ואי עקביא - איפכא מיבעיא ליה : נראה עם הגיזה – אסור, דמיתה קאסרה ליי, אינו נראה עם הגיזה – מותר, דמעיקרא תליש!

אלא פשיטא - ר' יהודה. ובמאי? אילימא במת - בין לעקביא בין לרבנן, אידי ואידי מיסר אסרי! אלא לאו, בשחטה. ואי עקביא - אידי ואידי משרא שרי! אלא לאו, רבנן היא - וש"מ בשחטו פליגי - ש"מ.

בעי ר' ינאי : התולש צמר מעולה תמימה - מהו?

"תולש" - מי איכא מאן דשרי?

אלא :

צמר שנתלש מעולה תמימה- מהו?

דחטאת ואשם - לא תיבעי לך, דכיון דלכפרה אתו - לא משהו להו.

דבכור ומעשר - נמי, דכיון דלאו לכפרה אתו - משהו להו.

כי תיבעי לך - דעולה. מאי? - כיון [כו ע"ב] דעיקר לאו לכפרה אתי - משהי לה, או דלמא כיון דעולה נמי מכפרא אעשה - לא משהי לה?

ת"ש :

התולש צמר מבכור תם, אע"פ שנולד בו מום - שחטו אסור.

- טעמא - דתולש, הא - נתלש - שרי, וכל שכן עולה - דלא משהי לה!

הוא הדין אפילו נתלש - נמי אסור. והאי דקתני "תולש" - להודיעך כחו דעקביא, דבבעל מום - אפילו בתולש נמי שרי.

והאנן "נשר" - תנן?

תנא - "נשר", להודיעך כחן דרבנן. תנא - "תולש", להודיעך כחו דעקביא.

צמר המדולדל כו' :

היכי דמי - אינו נראה עם הגיזה?

אמר רבי אלעזר אמר ריש לקיש : כל שעיקרו הפוך כלפי ראשו.

רב נתן בר אושעיא אמר : כל שאינו מתמעך עם הגיזה.

וריש לקיש - מאי טעמא לא אמר כרב נתן בר אושעיא?

אמר רבי אילעא : קסבר ריש לקיש - לפי שאי אפשר לגיזה בלא נימין המדולדלות.